

2016. novemberi mérnök évfordulók, emlénapok

3-30. – Magyar Tudomány Ünnepe

Az 1825-ös pozsonyi országgyűlésen november 3-án ajánlotta fel gróf Széchenyi István birtokai egyévi jövedelmét egy magyar tudós társaság létrehozására és Bolyai János hadmérnök 1823. november 3-án apjához írt levelében közölte először az abszolút geometria felfedezését. Hagyományosan ehhez a novemberi naphoz kötik a Magyar Tudományos Akadémia megalapítását. A jeles alkalomra emlékezve az MTA már 1997 óta szervez különböző rendezvényeket, 2003-ban pedig az esemény hivatalos rangra emelkedett: az Országgyűlés november 3-át a Magyar Tudomány Ünnepévé (MTÜ) nyilvánította. Az MTÜ az évek során egy hónapos rendezvénysorozattá nőtte ki magát, amelynek keretében országszerte, sőt határainkon túl is gazdag programkínálattal várják az érdeklődőket. Az eseménysorozat minden évben egy központi gondolat köré szerveződik, amely közös szempontként érvényesül a rendezvény témaválasztásaiban, az ez évi MTÜ mottó: „Oknyomozó tudomány”. Információ: <http://mta.hu>

4. – 70 éves az UNESCO

1946-ban e napon jött létre az Egyesült Nemzetek (ENSZ) Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete. Alapokmánya úgy fogalmaz, hogy „*mivel a háború az emberi fejekben kezdődik, a békét az emberek fejében kell építeni.*” Tevékenysége háttérben az a szándék áll, hogy nevelés révén minden ország népe képessé váljék saját fejlődésének hatékonyabb irányítására, saját erőforrásainak jobb felhasználására, valamint, hogy a társadalomtudományok fejlődése az előbbiekkal együtt egyengesse az emberi jogok, az igazságosság érvényesítésének, a béke fenntartásának útját. Hazánk 1948 óta vesz részt e szervezet munkájában. UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság honlapja: <http://www.unesco.hu/>

6. – 130 éve született Bányai János geológus

Kézdivásárhelyen született Bányai János (1886-1971) geológus, tanár, muzeológus, a Székelység c. folyóirat alapítója, az erdélyi Borvízkutató Intézet alapítója, a székelyföldi ásványvizek eredetének, valamint az erdélyi ásványkincsek hasznosításának szakértője.

7. – 20 éves a Tolna Megyei Mérnöki Kamara

1996-ban e napon alakult meg Magyarországon az első köztestületi, területi Mérnöki Kamara. Szekszárdon a 169 regisztrált mérnök elfogadta az alapszabályt és megválasztotta a Tolna Megyei Mérnöki Kamara első vezetőségét és küldötteit. Ezt követően valamennyi megyében megalakultak a területi mérnöki kamarák, és a megválasztott küldöttek felhatalmazást kaptak a Magyar Mérnöki Kamara 1997. januári megalakítására. Információ: www.tmmk.hu

8. – 120 éve született Bereczky Endre mérnök

Budapesten született Bereczky Endre (1896-1973) Kossuth-díjas vegyészmérnök. Több cementgyárban dolgozott, majd a Veszprémi Vegyipari Egyetem Szilikátkémiai Tanszékének tanszék-vezető egyetemi tanára lett. Eredményeket ért el a transzportland-cementgyártás, klinker-ásványtani vizsgálatok területén. Különböző cementgyárakban 1945-ig dolgozott, ezidőtől a selypi cementgyár főmérnöke, majd a Mész és Cementipari Központ termelési osztályvezető, később vezérigazgató helyettes.

10. – Minőségügyi világnap

Az Európai Minőségügyi Szervezet (EOQ) 1988-ban hirdette meg a minőségügyi világnapot, melyhez a magyar kormány 1992-ben csatlakozott. EOQ e felhívással a minőség iránti elkötelezettség fontosságára kívánta felhívni a figyelmet. A minőségirányítási rendszerek megléte ma már világszerte az egyik legfontosabb versenyképességi tényező. A minőség magába foglalja a termékek és ennek biztosítása érdekében a gyártási technológiák, ill. a folyamatok dokumentált, azonos színvonalú biztosítását.

1989 óta november hónap második csütörtökén világszerte különféle rendezvényekkel ünneplik e világnapot. Európában az EOQ vállalta a szakmai koordinációt. Információ: www.eoq.org

10. – 140 éve született Orphanides János mérnök

Vácon született Orphanides János (1876-1939) gépészmérnök, gyáriparos, aki különböző berlini gépgyárak szerkesztői irodáiban dolgozott. Később a Nicholson-gyár szerkesztőmérnöke, igazgatója, majd vezérigazgatója, a Ganz-Danubius RT-ba való beolvadása után az egyesült vállalat alelnöke lett. 1928-tól 1931-ig a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet elnöke volt.

10. - Tudomány világnapja

Az ENSZ Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete (UNESCO), 2002 óta november 10-én ünnepli a tudomány világnapját, ekkor adják át az UNESCO Tudományos Díjait. Bővebb forrás: www.un.org

13. - Magyar nyelv napja

Annak emlékére, hogy 1844-ben e napon V. Ferdinánd – meghajolva a reformerek és a magyar nemzet több mint félévszázados követelése előtt –, szentesítette a II. törvénycikket, ezzel hivatalossá téve a magyar nyelvet hazánkban. A törvény megszületését joggal nevezhetjük a reformkor egyik legnagyobb győzelmének. Nemzetünk fejlődését, hagyományaink őrzését egyaránt szolgálja a nyelv, melynek őrzése, fejlesztése közös érdek és kötelesség, ugyanis nyelvében él nemzet.

14. – 130 éve született Telegdi-Roth Károly geológus

Budapesten született Telegdi-Roth Károly (1886-1955) geológus, paleontológus, akadémikus, egyetemi tanár. Jelentős kutatásokat végzett a kőszénföldtan területén, elsősorban az esztergomi, dorogi, tokodi és tatabányai szénmedence, valamint a komlói kőszéntelep 1946 és 1949 közötti geológiai feltárásában játszott jelentős szerepet. Nagy érdemei vannak a magyarországi kőolajkutatásban és a hazai bauxitvagyron feltárásában. Zircen a Bakonyi Panteonban tábla őrzi emlékét.

15. – Olimpiai ezüstéremmel jutalmazott terv

Hajós Alfréd (1878-1955) építésmérnök, az első magyar olimpiai bajnok (1896.) az 1924 évi nyári olimpiai játékok művészeti versenyében egy stadiontervével ezüstérmet szerzett e napon Párizsban (Lauber Dezső építésszel közösen) úgy, hogy az első díjat nem adták ki. Ezüstérmet csak Hajós kapott, mivel a pályázatról Lauber Dezső (1879-1966) aláírása hiányzott, aki végül csak emlékéremben részesült.

16. – 110 éves az Iparjogvédelmi Egyesület

1906-ban e napon tartott közgyűlésén alakult és 1945 elejéig működött hazánkban az Iparjogvédelmi Egyesület. Feladata volt a jogi és műszaki tudás kiváló tényezőinek egyesítése annak érdekében, hogy az eszmei javakat a modern közszellemtől áthatott törvénykezés útján minél előbb és minél tökéletesebben

oltalmába vegye. Az 1962-ben alakult Magyar Iparjogvédelmi Egyesület még nem vállalhatta a jogfolytonosságot, csak a rendszerváltozást követően nyílt erre lehetőség.

16. – 175 éve született Kossuth Ferenc mérnök

Pesten született Kossuth Ferenc (1841-1914) mérnök, Kossuth Lajos idősebb fia. Tanulmányai befejezése után Angliában, Olaszországban dolgozott. Kezdeményezte a Balaton-vidéki vasút- és a tapolcai vasúti csomópont építését, fejlesztését. Európai hírnevet szerzett a vasút- és hídépítés (a nílusi acélhidak tervezője), valamint az alagútás terén. A Wekerle-kormányban 1906-1910. között kereskedelmi miniszter volt. 1907-ben megújította a vám- és kereskedelmi szerződést Ausztriával.

17. – Budapest ünnepnapja

Fővárosunk ünnepnapja, annak emlékére, hogy 1873-ban e napon egyesült Pest, Buda szabad királyi és Óbuda mezőváros, és e napon megkezdte működését Bp. új közigazgatása a Fővárosi Tanács. A kiegyezés nyújtotta gazdasági, politikai feltételek között valósulhatott meg az egyesülés.

18. – 80 éve született Hatvany József fizikus

Budapesten született Hatvany József (1926-1987) Állami-díjas fizikus. Nevéhez fűződik a grafikus megjelenítő, és a bonyolult felületek önműködő kialakítására alkalmas, több dimenzióban mozgó szerszám gép megvalósítása.

18. – 130 éve született Vendl Aladár geológus

Gyergyóditróban született Vendl Aladár (1886-1971) Kossuth-díjas geológus, akadémikus, egyetemi tanár. A műegyetemen két ízben dékán, 1940–41. tanévben rektor volt. Három területen alkotott nagyot: a klasszikus endogén kőzettanban, laza üledékek kőzettanában (agyag, lösz, homok) és a vízföldtanban. Kijelölte Bp. gyógyforrásai közös védőterületét. 1944-ig tagja volt a felsőháznak is. Eredményeit egyöntetű társadalmi elismerés is kísérte.

19. – 175 éve született Schulek Frigyes építész

Pesten született Schulek Frigyes (1841-1919) építész, műegyetemi tanár, akadémikus, a magyar eklektikus építészet jelentős egyénisége. Tervei szerint épült a szegedi református templom, a Halászbástya és a Jánoshegyi Erzsébet-kilátótorony.

26. – 140 éve született Szilágyi Béla mérnök

Kondoroson született Szilágyi Béla (1876-1964) mérnök. Pályáját a földművelésügyi minisztérium vízrajzi osztályán kezdte. 1904-ben a pozsonyi kataszteri felügyelőség mérnöke. 1906-ban a Háromszög-elő Hivatalnál nyert beosztást. 1909-ben megbízást kapott a magyar-román országhatár felülvizsgálatára és határőrizeti utak tervezésére. Ezekben az években Fasching Antallal együttműködve végezte a ferde tengelyű hengervetületek számítási munkálatait, s ez időből származnak a kiegyenlítő eljárásokkal foglalkozó tanulmányai. 1919-21 között a pénzügyminisztérium felmérési osztályába rendelték, így vett részt a trianoni békeszerződéssel kapcsolatban a magyar-csehszlovák határmegállapító bizottság munkájában. 1924-ben a pénzügyminisztérium földmérési ügyosztályának vezetője. Jelentős munkát végzett az ország korszerű geodéziai alaphálózatának megteremtésében.

27. – 120 éve született Abody Előd mérnök

Désen született Abody Előd (1896-1949) mérnök, aki sokat foglalkozott a repülőgépek dinamikai igénybevételével, a repülőgépszárnyak fejlesztésével. 1936-ban megszervezte az Aerodinamikai Intézetet. 1947 után ő vezette a mérnökkari mechanikai tanszéket.

29. – 120 éve született Szele Mihály mérnök

Körmöcbányán született Szele Mihály (1896-1972) kohómérnök, aki 1922-től 1944-ig dolgozott a Diósgyőri Vasgyárnál. 1945-ben az ideiglenes kormányban iparügyi tanácsos volt, később az Iparügyi Minisztériumban dolgozott. A Kohó- és Gépipari Minisztérium megalakulásától 1954-ig vezette annak vaskohászati főosztályát. 1954-től igazgatóhelyettes volt a Vasipari Kutató Intézetben, 1956-tól egyúttal a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen tanított a Vaskohászati tanszék tanáraként. 1965-ben vonult nyugdíjba. Szakmai érdemeinek elismeréseképpen Wahlner Aladár- és Fazola Henrik-émlékérmeket kapott.

30. – 130 éve született Zsivny Viktor mérnök

Budapest en született Zsivny Viktor (1886-1953) vegyészmérnök, mineralógus, műegyetemi oktató. Több hazai ásvány nagy pontosságú elemzése s több ásvány-előfordulás (Vaskő, Lahocza, Kisbánya, Nagybánya, Rudabánya, Velencei-hegység) ásványainak feldolgozása fűződik munkásságához. Több új ásványt is felfedezett.

Felhasznált irodalom:

- Évfordulóink a műszaki és természettudományokban 1994. és 1999. – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága
- História – Tudósnapár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók - <http://tudosnapar.kfki.hu/historia/>
- Mérnökök évfordulói 2016-ban – Magyar Mérnöki Kamara (www.mmk.hu) Történeti Bizottsága
- Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- Magyar Életrajzi Lexikon – 1967. – Akadémiai Kiadó
- Egyéb életrajzi források

Készítette: Sipos László